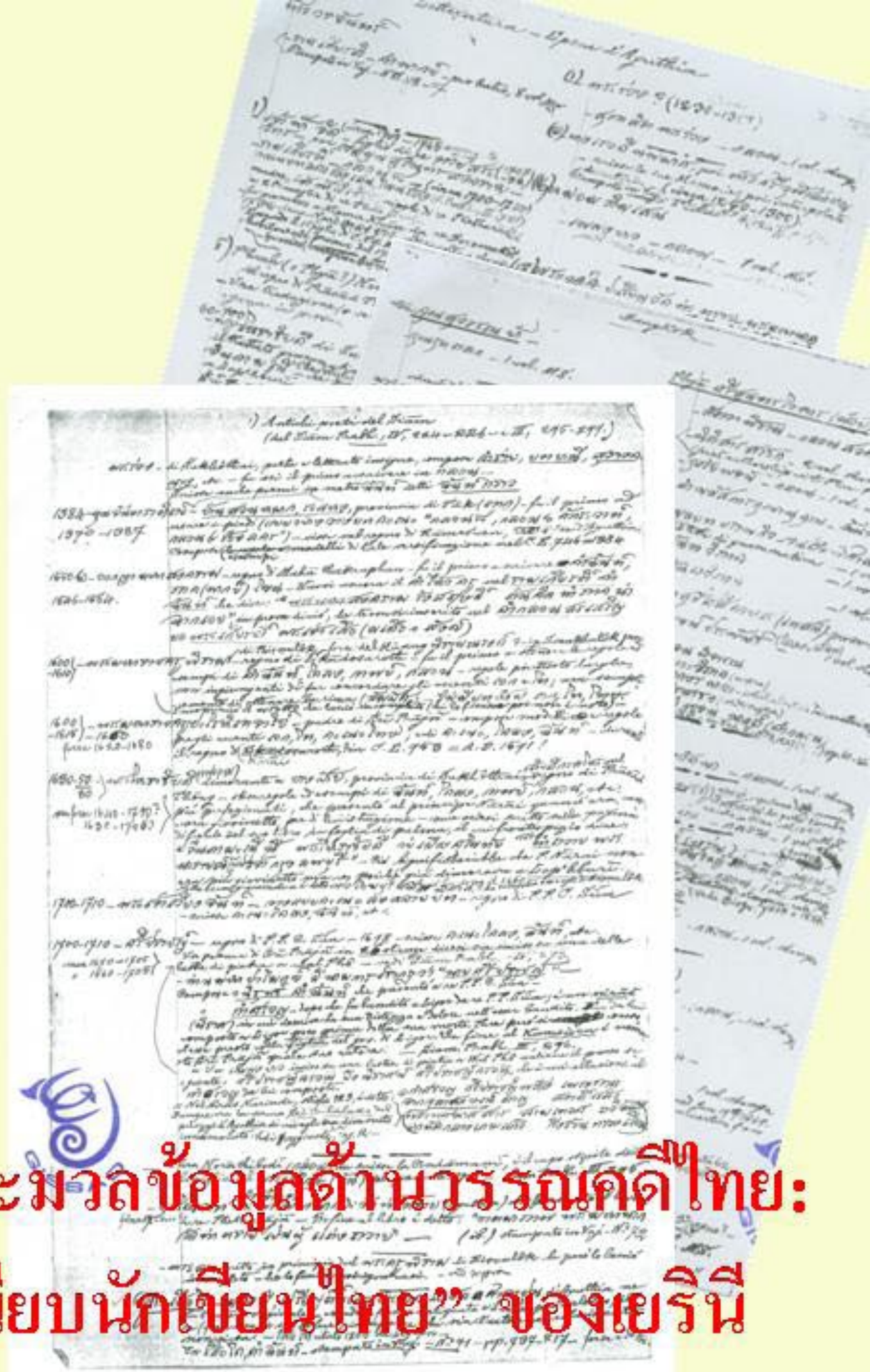

กระบวนทัศน์สมัยใหม่ในการประมวลข้อมูลด้านวรรณคดีไทย: ข้อสังเกตจากการศึกษา “ทำเนียบนักเขียนไทย” ของเยรินี

กระบวนทัศน์สมัยใหม่ในการประมวลข้อมูลด้านวรรณคดีไทย: ข้อสังเกตจากการศึกษา "ทำเนียบนักเขียนไทย" ของเยรินี

โดย ผศ.ดร.เสาวณิต วิงวอน, อ.วรรณา นาวิกมูล
รศ. กุลวดี มกราภิรมย์ และ รศ.อิราวดี ไตลังคะ
ภาควิชาวรรณคดี คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ข้อมูลและข้อสังเกตเบื้องต้น

1. “ทำเนียบนักเขียนไทย” ของเยรินี ที่คณะผู้ศึกษาได้รับ ประกอบไป ด้วยกระดาษสมุดฝรั่งขนาดเท่ากระดาษฟลูสแก๊ป จำนวน 12 หน้า

2. การจดบันทึกข้อมูลเป็นภาษาอิตาเลียนสลับกับภาษาไทยและมีคำภาษาอังกฤษแทรกบ้าง กล่าวคือ ชื่อเฉพาะ เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อนักเขียน ชื่อถิ่นฐาน ศัพท์ ข้อความที่ยกมาจากเรื่องต่างๆ เขียนด้วยภาษาไทย ส่วนคำอธิบายใช้ภาษาอิตาเลียนเป็นพื้น

3. การบันทึกข้อมูลใช้ชื่อกวีหรือนักเขียนเป็นตัวตั้ง

1) Antichi poeti del Siam
(dal Siām Prabh., IV, 224-226 - e III, 295-299.)

พระร่วง - di Sukhôthai, poeta e letterato insigne, compose คำร่าย, บทยวน, สุภาษิต, กลอน, etc. - fu così il primo a scrivere in กลอน -
Scrisse anche le poesie [illegible] detti, ฉันท์ กลาง

1384 - พระจันทราราชาธิราช - ปีกุน สัปตศก ๗๔๖, provincia di Tak (ตาก) - fu il primo ad
1370 - 1387 usare i piedi (กลอน "๔ ตอนต่อ", กลอน ๖ สักระวาท,
กลอน ๖ รัชชลาร") - visse nel regno di Rāmesuen, 5° re d'Ayuttia.
compose (le regole e modelli di tale versificazione nel C.E. 746 = 1384
esempi

1550-60 - ออกญา พระสงครามา - regno di Mahā Chakraphan - fu il primo a scrivere คำฉันท์,
1546-1564. ภาค (ภาคย์) โทษ - Havvi ancora il คำไหว้ครู nel ราชเกียรติ์ คำ
ฉันท์ che dice: "พระยาพรหมสงครามา รังสรรค์ดี คัดคิดทำภาคย์ ท่
สาธยาย" in prova dicio, che trovasi inserito nel คำกลอน สรรเสริญ
ยอ พระเกียรติ์ พระเจ้าเสือ (ผลาญ ๑ สิงห์)

1600 - 1610 - พระพรหมรามา, พิชาณ - regno di Ekādosarotte - fu il primo a stender le regole ed
esempi di คำฉันท์, โคลง, กาพย์, กลอน - regole piuttosto larghe,
non ingiungenti di far concordare gli accenti เอก e โท; ma semplicemente di ottenere la rima (สัมผัส) - [illegible] เอก, โท, ตรี.
Incominciò il พระอัย che lasciò incompleto (chi lo finisse poi non è noto) -

1600 - 1615 - 1660 - พระพรหมรามาธิบดี - padre di Sri Prajin - compose modelli e regole
forse 1620-1680 pegli accenti เอก, โท, ตรี, จัตวา; cioè ตรี, โคลง, ฉันท์ - durante
il regno di (Ekādosarotte, Narai) in C.E. 953 = A.D. 1591!

1630-50/80 - พระโพธิสาราชธิบดี (กลอน) dimorante a วัดป่าโมก, provincia di Bukhôthai, nel regno di Prasād
Thong - ste regole e esempi di ฉันท์, โคลง, กาพย์, กลอน, etc.
più perfezionati, che presentò al principe Narai quand'era ancora giovinetto, per di lui istruzione - come ordeni scritto nella pagina
di fronte del suo libro in foglia di palma, il cui frontispizio dice:
"จินดามณีนี้ พระโพธิสาราชธิบดี อยู่เมื่อศักราชได้ ๑๑๐๑ ทำถวายพระ
บรมราชโอรสาธิราชกุมาร" - Ciò significherebbe che P. Narai non
era più giovinetto ma non poichè già dimorava a Lopburi.
Nella sua grammatica detto พระโพธิสาราชธิบดี, il che rimonta [illegible] dopo il 1660 [illegible] di Sinalôk.

1700-1710 - พระเจ้าเสือ ฉันท์ - [illegible] - regno di P.P.C. Sūa

4. ข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

- Antichi poeti del Siam หรือกวีโบราณของสยาม จำนวน 3 หน้า
- Letteratura — Epoca d'Ayuthia หรือวรรณคดียุคอยุธยา รวมทั้ง Autori d'Ayuthia — Continuazione นักเขียนสมัยอยุธยา และสมัยหลังจากนั้น จำนวน 3 หน้า
- Bangkok (นักเขียนสมัย) กรุงเทพฯ จำนวน 5 หน้า
- "พระยาตรัง" ที่ดูเหมือนจะเป็นข้อมูลแทรกต่างหาก จำนวน 1 หน้า

1) Articoli poetici del Siam
(dal Siam Prakh., IV, 224-226 - III, 245-247.)

[illegible] - di Phikhaitai, poeta e letterato insigne, compose [illegible], [illegible], [illegible] [illegible], etc. - fu egli il primo a scrivere in [illegible] -
Scrisse anche poemi in metro [illegible] detti [illegible]

1384 - [illegible] - [illegible], provincia di [illegible] (Siam) - fu il primo a
1370 - 1387 usare i piedi ([illegible] "[illegible]", [illegible], [illegible]
[illegible]") - visse nel regno di Ramesuan, [illegible] Phikhaitai
compose (esempi) modelli di tale versificazione nell'C. E. 746 = 1384

1550-60 - [illegible] - regno di Maha Chakraphat - fu il primo a scrivere [illegible],
1546-1564. [illegible] (Siam) Prakh. - Nurai usava il [illegible] nel [illegible]
[illegible] ha dice: "[illegible]" [illegible]
[illegible]" in prosa dice, che [illegible] nel [illegible]
[illegible] (Siam e [illegible])

1600 - [illegible] - regno di Phra Naresuan - fu il primo a [illegible] le regole
-1610 esempi di [illegible], [illegible], [illegible] - regole piuttosto lunghe
non ingiungenti di far concordare gli accenti 1° e 3°; ma esempi
[illegible] di [illegible] (Siam Prakh. [illegible], Pen, Pen, Pen)
[illegible] il [illegible] che [illegible] incompleta (di [illegible] non è noto) -

1600 - [illegible] - regno di Phra Narai - [illegible] - compose modelli e regole
-1615 - 1660 fra gli accenti 1°, 3°, [illegible] 3°; ed [illegible], [illegible], [illegible] - durante
fino 1640-1680 il regno di Phra Narai, fino C. E. 1053 = A. D. 1691!

1650-50 - [illegible] - [illegible] sul
80 [illegible] Linguanti a [illegible], provincia di Phikhaitai, regno di Phra
Tong - stesse regole e esempi di [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], etc.
più [illegible], che [illegible] al principio [illegible] [illegible]
[illegible] per l'edizione - come vedesi [illegible] nella pagina
fiabile del suo libro in foglia di palma, il [illegible] dice
[illegible] - Ciò significherebbe che P. Nurai non
[illegible] più giovinetto [illegible] dimorava a Lop'Buri.
[illegible] il detto [illegible] il [illegible] di P. P. C. Sua
- [illegible] [illegible], etc.

1700-1710 - [illegible] - regno di P. P. C. Sua - 1698 - [illegible], etc.
circa 1670-1705 Sua poema di [illegible] in [illegible] [illegible] - [illegible] Siam Prakh. - III, 247.
" 1660-1705 [illegible] - [illegible] "[illegible]" -
- [illegible] [illegible] che pare [illegible] P. P. C. Sua -
compose [illegible] che pare [illegible] P. P. C. Sua -
" [illegible] - dopo che fu bandito il signor da re P. P. Sua, [illegible] bandito. [illegible] da lui
([illegible]) in cui descrivendo una vittoria [illegible] nell'[illegible] bandito. [illegible]
composto [illegible] il signor poco prima della sua morte. Che può [illegible]
[illegible] presto [illegible] del gov. di Ligor. Un fine al Kumsuan è [illegible]
[illegible] presto [illegible] quale [illegible] intera. — Siam Prakh. III, 246.
[illegible] di Phra [illegible] in [illegible] Phra [illegible] contiene il poema su
- Un [illegible] inizio su una lettera [illegible] in Wat Pho [illegible] allusione al
[illegible], [illegible] [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] da lui composto.
[illegible] Nakhon Nawan, [illegible] 143, [illegible]
[illegible] la dama [illegible] del
palazzo d'Ayuthia di [illegible] [illegible]
[illegible] Kaiphuvot, [illegible] -

— Phra Khrachodi ([illegible]) che [illegible] la [illegible], è il capo spirituale della
famiglia del [illegible] ([illegible]) al presente regno — Siam Prakh., III, 246.

— [illegible] - di [illegible] di [illegible] (Ayuthia) che [illegible] il [illegible]
finalmente [illegible] Phetchaburi — Si fine al libro è detto: "[illegible]
[illegible]" — (id.) stampato in [illegible] - N° 79

- [illegible], scritto in principio del [illegible] di difficoltà che pare [illegible]
incompleto - [illegible] finito posteriormente. - [illegible]

[illegible] - [illegible], [illegible] di [illegible] di Ayuthia ne
fu l'autore originale - [illegible] la forma antiquata [illegible] [illegible]
[illegible] (quale non [illegible]) [illegible] [illegible] nell'autore del rifacimento
[illegible]. — [illegible] stato 1805 [illegible] -
[illegible], [illegible] - stampato in [illegible] - N° 94 - pp. 497-817 - [illegible]

Letteratura – Epoca d'Ayuthia

5) ทวาทรศิลปาร์

– ราชเลขาธิ – คำฉายาวี – per teatro, 8 vol. MS
Stampate in Vaj. – N.ri 112 – 117.

(1) พระร่วง ? (1230 – 1300)

– สุภาษิต พระร่วง – กลอนสด – 1 vol. stampa

(2) ลายเรื่องขึ้นพลาด, poi ทวาทรศิลปาร์
– scrisse le sue Memorie, poi interpolate da altri. (circa 1290 – 1300).
Stampate in Vaj. – vol. II, N.° 8 (1247) p. 1 ff.

1) เจ้าฟ้าใหญ่ (circa 1707 – 1765 anno 58)
figlio di re ทายสระ (1707 – 32) (16) พระอ่อนสวีสเสวย
รีตาร – poi ทรงผนวช ตุรีรัตนาลงกรณ์ –
– ราชเลขาธิ – กลอนสด – (circa 1700 – 1750) – เพลงยาว – กลอนสด – 1 vol. MS.
กลอนบทลครรองเล่น, โคลงรบ (G. Pub., III, 1781)
madre, เจ้าฟ้าศรีสุดา, nipote di re Phetharāchā e 2ª moglie di re Thāi Sā.
– fu promosso a Kroma Khun da re Boromakot 1732 circa. – N.ri 147 e 217 – edi raccolta e stampata
Essendo il 1° figlio di C. 2ª Wiliam, nacque probabilmente prima del 1707. – circa 1700 – 1708.
– questo (imprigionato e finito nel 1765 – Annali 1767 ff.

(12) พระเจ้าปราสาท – ชื่อเรียงวัด ท่า ทราย พระเชตุพน
– portò l'ordine e la forma re Phetharājā (1690 – 1700)
– ปรัชญาวรรณ – ลิลิตร – 1 vol. MS.
Della dropeda [illegible] Bat
X – stampato in Vaj. [illegible], N.° 78.

5) Phrah (o Phyā ?) Horathibodi
del regno di Prasād Thong o Songtham ?
– Una traduzione (o versione) del Rama yana in prosa.

(4) Re Songtham (1617 – 28 ?)
nato circa 1588 – 90 secondo Van Vliet.
– พงศาวดารกรุงสยาม – 18 vols. MS. – 1627
1. – ภาคพระราชา
2. – ปีนภาคย์ "
3. – ภาคกำเนิด "
4. – ภาคปลายกำเนิด
5. – ขุนศรีวรราช
6. – ขุนพรหมพิราบ
7. – ขุนพรหม "
8. – ขุนรามวรราช
9. – ขุนศรีวรราช
10. – ตักบรรพ พระอาทิตย์ขึ้นบริษัท
11. – ขุนรามราชวรราช } stampati in Vaj. N.° 118.
12. – ขุนศรีสิทธิวรราช
13. – ขุนรามกำแหง
Questi fu il primo re a comporre poemi e altre opere letterarie (K. L. Nāwat, p. 28).

60 – 700) – พระไตรภูมิ di Sukhothai, compose il trattato grammaticale di prosodia ศิลปาร์ 70 – Wiling Chom – che posto a re Narāi a Lopburī – include la quartina di Sri Prājñā; perciò deve essere stato rifatto nel 18° secolo. (Lophburī, circa 1660 – 88).
Dunque, deve essere vissuto circa 1620 – 1680.
1610 – 1670.

(8) Ra Surinendrādhipati (P. P. C. Sūra)
– letterato e poeta – A. D. 1703 – 1707
(Vedi K. L. Nāwat, pp. 100 – 104)
– nato 1663 – morì 1707 circa. Nauvarāj del
(Vedi Biografia S. Pubb., II, 171 seg.) พระเจ้าปราสาท
Dicesi abbia scritto i primi 7 vol. del พงศาวดาร (circa 1660 – 70 – 1705)

พระเจ้าปราสาท – il Tasso del Siam

(7) พระเจ้าปราสาท (o พระเจ้าเสนาทิบดี) di Siam – 1600 – 1610 – Iniziato però incompleto e terminato da altri più tardi.

– ลิลิตพระลอ – 1 vol. MS.

2. – พระนารายณ์ (o พระเจ้าเสนาทิบดี) di Siam – 1600 – 1610 – Iniziato però incompleto e terminato da altri più tardi.

9) – ลิลิตพระลอ – 1 vol. MS. – attribuito da taluni a Sunthorn Phū – (continuato da N.° 8 พระเจ้าปราสาท)

6: – ลิลิตยวนพ่าย – 1 vol. MS. – (versione del trattato [Yon] di Nandi, 1001)
– ราชาธิราช – storia del conte di Pegu Bayinnaung – bandito dalla capitale ? – (Vedi prima stampa con N.° 1 พงศาวดาร, fasc. I.)
Narāi nato nel 1633 circa.

(Vedi Biografia S. Pubb., II, 1890.)

กรมหลวงวรจักรธรานุภาพ –

– ดูหนังสือรูปตาล – 1 vol. MS.

พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหลวงพิชิตปรีดิ์ (เจิม), 5th reign

พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงวรจิรญาณวโรรส (ทรัพย์) – 3rd reign

– Agronomia – ริเอง ลิขิต – บทลคร – 1 vol. stampa
Per Raden state da Inyan, 1805.

– เพลงยาว ว่าพระเจ้าแผ่นดินลาว (ปาน) – กลอน – 1 vol. MS. 1871
quale è una parodia di Raden Landai in 1 nau.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ (ใส) – Figlio di Phra Nang Klao (ข้อ) + in 1880.

– พระเทพย์วิไลย – บทลคร – 3 vol. MS.

– วิเชียรสุริยโรจน – กลอน – 1 " stampa 1882

– โวหารจินดา – 1882
1873-1879 – โวหารพิจารณ
– อนันตะวิภาค (supra)
– เบญจภาคย์ ลาว – [illegible]
– นิติสารสาร (supra)
1879 – ปลิโรฬาร์ สุขจน วฤตติ (คำกลอน)
– กลอนโลกนีติ – in [illegible] II, n° 8, 1247 (1) pp. 60-86

กรมหลวงวรจิรญาณวโรรส

– นิราศ ลงเรือ – กลอน – 1 vol. stampa
ann. 1874

พระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากลาง, capitano della marina
(figlio di Phra Nang Klao) – [illegible] – 1 vol. MS.
– นิราศเมืองจีน – กลอน – 1 vol. [illegible]

พระบาทสมเด็จพระปิยมหาราช (จุฬาลงกรณ) – [illegible] 1853-1903.
– [illegible] – กลอน – [illegible]
st. 1882 – นิราศ เกาะสวาย – กลอน – 1 vol. stampa
– [illegible] – [illegible] stampati a Calcutta
(Vedi Biogr.) 1853 e 1854.

กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคม

– นิราศจันทบุรี – กลอน – 1 vol. stampa

กรมหลวงวรเทวะวงศ์ (ศิลป)

นิราศ กาญจนบุรี – กลอน – 1 vol. stampa

Figlio di Chinese Hiong, 2 Hong – n. 1847 – [illegible] 1870

Phya สรีสุนทรโวหาร (น้อย) – 1822-1891.

– สิทธาพิธาน – กลอนสวด – 1 vol. stampa

– นิติสาร สาธก – prosa – 1 vol. stampa
(joint author with the Phra [illegible])

– ดูวาทีพจน์ – กลอน – 1 vol. stampa

– คำพลัดทรงดูเมืองพุทธ – [illegible] – 1 vol. st.

– สุภาษิตปรัชญาสอนใจ – [illegible] – 1 vol. st.
V. 5 tali di grammatica

– [illegible] – 1 vol. MS.

– [illegible] – 1 vol. MS.

– สมาคมสัมมาทิฏฐิ (เทศนา) – prosa – 1 vol. st.

– โวหารจินดา ประพันธ์ (โคลง, [illegible]) 1 vol. stampa

1873-1879 – โวหารพิจารณ

– อนันตะวิภาค (supra)

– เบญจภาคย์ ลาว – [illegible]

– นิติสารสาธก (supra)

1879 – ปลิโรฬาร์ สุขจน วฤตติ (คำกลอน)

– กลอนโลกนีติ – in [illegible] II, n° 8, 1247 (1) pp. 60-86

พระยาสุขาภิบาล

– นิราศ ลงเรือ – กลอน – 1 vol. stampa
ann. 1874

พระยาพหลพลพยุหเสนา (จุ้ย) [illegible] – [illegible] – 1 vol. MS.

– นิราศเมืองจีน – กลอน – 1 vol. [illegible]

พระยาพหลาธิบดี (หยู่ง) – [illegible] – 1903.
– [illegible] – กลอน – [illegible]
st. 1882 – นิราศ เกาะสวาย – กลอน – 1 vol. stampa
– [illegible] – [illegible] stampati a Calcutta
(Vedi Biogr.) 1853 e 1854.

หลวงประจักษ์ศิลปาคม

– นิราศจันทบุรี – กลอน – 1 vol. stampa

พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิรประวัติ, 1870

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าพิชิตชิโนรส (ข้อ) – 1847

พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจิตรเจริญ

– ประดาษรรพ – กลอนสวด – 1 vol. stampa

– วิภาษรสิทธิ์ – prosa – 1 vol., stampa

– ระตะนิทานตะยะนะ – prosa – 1886

รวงรพัด – ลิขิตโทษ – (su [illegible] figlio maggiore di Phya Bri Sunthorn (ข้อ) [illegible])

– นิราศวัดเจ้าฟ้า (กลอน) – 1 vol. stampa
a N.O. d'Ayuthia 1854.

หลวงศรี – circa (1820-1870, o 1825-1875

– นิราศ สุพรรณ กลอน – 1 vol. stampa

– " ลิลาวดี – 1 " 1894-95 "

พระยาทิพยพลเสนี

– นิราศโคราช – 1 vol. stampa
(1235 = 1879)

5. ข้อมูลที่รวบรวมไว้ครอบคลุมช่วงเวลาตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

6. ลักษณะการจดบันทึกส่อเค้าว่าข้อมูลได้ผ่านการเรียบเรียงมาแล้วชั้นหนึ่ง แสดงความพยายามลำดับเวลาและแบ่งยุค มีการแทรกเสริมข้อมูลใหม่ในระหว่างข้อมูลเดิมเป็นระยะ ทำให้น่าเชื่อว่าเอกสารชุดนี้เป็น "ฉบับร่าง" ของหนังสือเล่มหนึ่งที่ควรจะเรียกว่า "ทำเนียบนักเขียน (หรือกวี) ไทย" ได้

หากเยรินีทำงานแล้วเสร็จ

Siām Prabh. III,

Biogr. di Śrī Prāj. (Siam Prabh. III, 566–572).

Nel regno di Ekādosarotti (circa 1610)

Un Brāhmaṇo discendente da Brāhmaṇi del N. dell'India abitav[illegible] [illegible], prov. di P'hejburī — ebbe un figlio (nome non ricordato) che [illegible] della corte, e stabilì la sua dimora [illegible] (i. e. [illegible]) all'imboccatura del [illegible]

Questo Mahārājaguru sposò la sorella giuniore d'una concubina di [illegible]

dubbio < Chan. (Questo re di Wieng Chan fu il bisnonno paterno di re Nandasen[illegible] 1782–17[illegible]

Questo Mahārājaguru compose il [illegible] ed il [illegible] altri lavori.

Dwelling house of Śrī Prājñ was close to [illegible], N.W. Ayuthia – S. Pr. II, 1173

Ebbe un figlio a nome Nāi Śrī ([illegible]) che diventò fido di re (P. P. Sūa, 1700–1710 circa), il quale dilettavasi con lui nella poesi[illegible] stesso amante di comporre poemi. Nāi Śrī essendo un suo paggio [illegible] valente come il padre che non avea eguali al suo tempo, il re gli [illegible] di [illegible] ed il poeta corrispondente sul dipartimento leg[illegible] [illegible], per comporre poesie in risposta e gara con [illegible]

poeta Cesareo [illegible] laureato

Ora avvenne che il giovane poeta corrispondesse in poesia con [illegible] del re. Benché adirato questi non applicò la legge, ma s'accontentò [illegible] poeta a Ligor.

Mentre trovavasi a Ligor Śrī Prāj corrispose in poesia con una [illegible] del gov. di colà; però non ebbe con essa alcun connubio, fece ciò a sol[illegible]=timento letterario. Ma il gov. di Ligor, che era di discendenza [illegible] fece decapitare il poeta. Condotto all'estremo supplizio, difronte a [illegible] seduto attaccato al palo ([illegible]), preso un pezzetto di ba[illegible] scrisse la seguente strofa sul suolo:

Sue opere:

สถานภาพข้อมูลด้านวรรณคดีไทยก่อนสมัยและร่วมสมัยเยรินี

- **สมัยอยุธยา - รัตนโกสินทร์ตอนต้น**
  - เป็นตัวเรื่องแต่ละเรื่อง
  - ไม่มีการประมวลข้อมูลหลายเรื่องไว้ด้วยกันเพื่อการศึกษาวรรณคดีโดยเฉพาะ

KULINET BHM
3 0005 00002174 4

จินดามณี

สำนักงานเสริมสร้างเอกลักษณ์ของชาติ
สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
จัดพิมพ์เผยแพร่ พุทธศักราช ๒๕๔๓

จินดามณี (อยุธยา)

ยกชื่อหรือข้อความจากวรรณคดีหลายเรื่องมาไว้ในที่เดียวกันเป็นครั้งแรกเพื่อให้เห็นตัวอย่างคำประพันธ์ที่ใช้แต่งในวรรณคดีเหล่านั้น

ผิเอากลอนห้าใส่ ให้ด้วยกันทั้งสี่บท อย่าได้ลดโคลงต้น คืออุปาทวาทศ คำสวรสมุทร สมุโฆษ พระนนทกษัตรีสังวาส ศรีอุมาธิการยพระยศ ราชาพิลาป อย่าได้เอาคำบูราณนั้นมาใส่ ผิจดูเยี่ยงให้ดูเยี่ยงแต่กลบท กลพินธุ กลศับท แลกะทำโดยกฤตยาการ กาพยโคลงแลกลอนฉันททั้งหลายนั้นเถิดฯ

จินดามณี

อธิบายวิธีแต่งกาพย์ กลอน โคลง ฉันท์

โคลงตัวอย่าง

เสียงฤๅเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอย
เสียงย่อมยอยศใคร ทั่วหล้า
สองเขือพี่หลับไหล ลืมตื่น ฤๅพี่
สองพี่คิดเองอ้า อย่าได้ถามเขือ

จินดามณี

รัตนมาลาฉันท์

๑๑ พากยคีติกลอน

สรวมชีพข้าไหง้ว สมเด็จเดชฤๅแสดง
ขุนนี้มันเข้มแขง ลูกรักษ์ราพนาสูร
ได้ชื่อมหาบาศ องอาจระงับริปุร
รี้พลมันหนานูน เป็นหัวหน้าทสานล
เดชะมันแกล้วกล้า ปลอมปลนฟ้าปราบดินดล
ออกมาหวังผจญ รณรงคพาธา ฯ

จินดามณี

คำฤษฎี (รัตนโกสินทร์ตอนต้น)

ยกข้อความจากวรรณคดีเรื่องต่างๆ มาแทรกไว้เพื่อประโยชน์ในการอธิบายศัพท์ในลักษณะเดียวกันกับ **จินดามณี**

สุรเชฐ โลเกษ
กมลาสน์ จัตุรมุข
จัตุรภักตร์ ธาดา
} ว่าพรหม แผนก็ว่าพรหม ดุจคำว่า ขุนแผนแรกเอาดินดูที่

นักขัตราชา ศศิ ศศิธร
โสมสิตรังษี อินท
} ว่าพระจันทร์ ดุจคำว่าพระแจ่มพระเจ้าจ้า แจ่มอินท

เล่ห์ ว่าเงื่อนงำ พี่เลี้ยงเห็นเล่ห์แล้วยิ้มฉงน

เวี่ย ว่าคล้องดุจคำว่าชฎาธารสังวารเวี่ย

- **รัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว**
  - “กระบวนทัศน์สมัยใหม่” จากตะวันตก
  - ยุคแรกของการศึกษาวรรณคดีเชิงประวัติ

- **วินิจฉัยเรื่องกฤษณาสอนน้อง**

  พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
- **บ่อเกิดรามเกียรติ์**

  พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว
- **ตำนานศรีปราชญ์**

  พระยาปริยัติธรรมธาดา (แพ ตาละลักษมณ์)
- **ประวัติสุนทรภู่**

  สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ

ประวัติ

และ

โคลงทำศรวลศรีปราชญ์

พร้อมด้วยบันทึกสอบทานและหมายเหตุ

กรมศิลปากรอนุญาตให้ศิลปาบรรณาคารพิมพ์จำหน่าย

KULINET BHM
3 0005 00002313 8

บ่อเกิดรามเกียรติ์

พระราชนิพนธ์
ของ
สมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทร
มหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

กรมศิลปากรอนุญาตให้ศิลปาบรรณาคารพิมพ์จำหน่าย

พระราชนิพนธ์คำนำ

เมื่อพิมพ์ครั้งแรก

ในงานทำบุญพระตำหนักจิตรลดารโหฐาน ณ วันที่ ๑๕ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๕๖ ข้าพเจ้าได้จัดการให้พิมพ์หนังสือรามเกียรติ์ฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ และมีความปรารภอย่างไร มีข้อความแจ้งอยู่ในคำนำที่หน้าหนังสือนั้นแล้ว

ข้าพเจ้ามาคำนึงดูถึงเรื่องรามเกียรติ์ อันเป็นเรื่องราวสำคัญที่ชาวไทยเรารู้จักกันดีอย่างซึมซาบก็จริงอยู่ แต่มีน้อยตัวนักที่จะทราบว่ามีมูลมาจากไหน ข้าพเจ้าเองก็ได้เคยรู้สึกเช่นนี้มาแล้วแต่ก่อน ๆ จึงได้ตั้งใจเที่ยวค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องนี้ ตั้งความพยายามมาแล้วหลายปี กว่าจะหาหนังสือได้เท่าที่พอใจ และต่อมาก็ค่อย ๆ อ่านไปดูไปตามแต่จะมีเวลาว่าง มาจนบัดนี้รู้สึกว่าได้ความรู้พอที่จะขยายให้พวกนักเลงหนังสือด้วยกันฟังบ้างแล้ว ข้าพเจ้าจึงได้แต่งข้อความเหล่านี้รวบรวมพิมพ์เป็นหนังสือนี้ขึ้น เรียกว่า "บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์" สำหรับแจกไปพร้อมกับหนังสือ

พระราชนิพนธ์รามเกียรติ์ ซึ่งข้าพเจ้าได้ให้จัดการพิมพ์ขึ้นใหม่ หวังใจว่าผู้ที่ได้รับไปจะได้ใช้เป็นประโยชน์ในทางเปรียบเทียบและสอบทานกับข้อความที่มีอยู่ ไม่เฉพาะแต่ในรามเกียรติ์พระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๒ ทั้งจะใช้อ่านเทียบกับฉบับพระราชนิพนธ์รัชกาลที่ ๑ ซึ่งมีพิมพ์แพร่หลายอยู่แล้วนั้นด้วย

จริงอยู่ หนังสือ "บ่อเกิดแห่งรามเกียรติ์" นี้ คงจะเป็นของสนุกสำหรับนักเลงหนังสือ และโบราณคดีนั้นแลเป็นอาทิ แต่ข้าพเจ้าหวังว่า ถึงแม้ผู้อ่านทั่ว ๆ ไปก็จะอ่านสนุกได้บ้าง และหวังว่าจะเป็นทางบำรุงความรู้บ้างไม่มากก็น้อย ซึ่งถ้าเป็นไปได้ดังนั้นแล้ว ข้าพเจ้าก็จะยินดีหาน้อยไม่.

อ่างศิลา วันที่ ๒๖ มิถุนายน ๒๔๕๖

- พ.ศ. 2495

ประวัติวรรณคดีไทย

สำหรับนักศึกษา

เปลื้อง ณ นคร

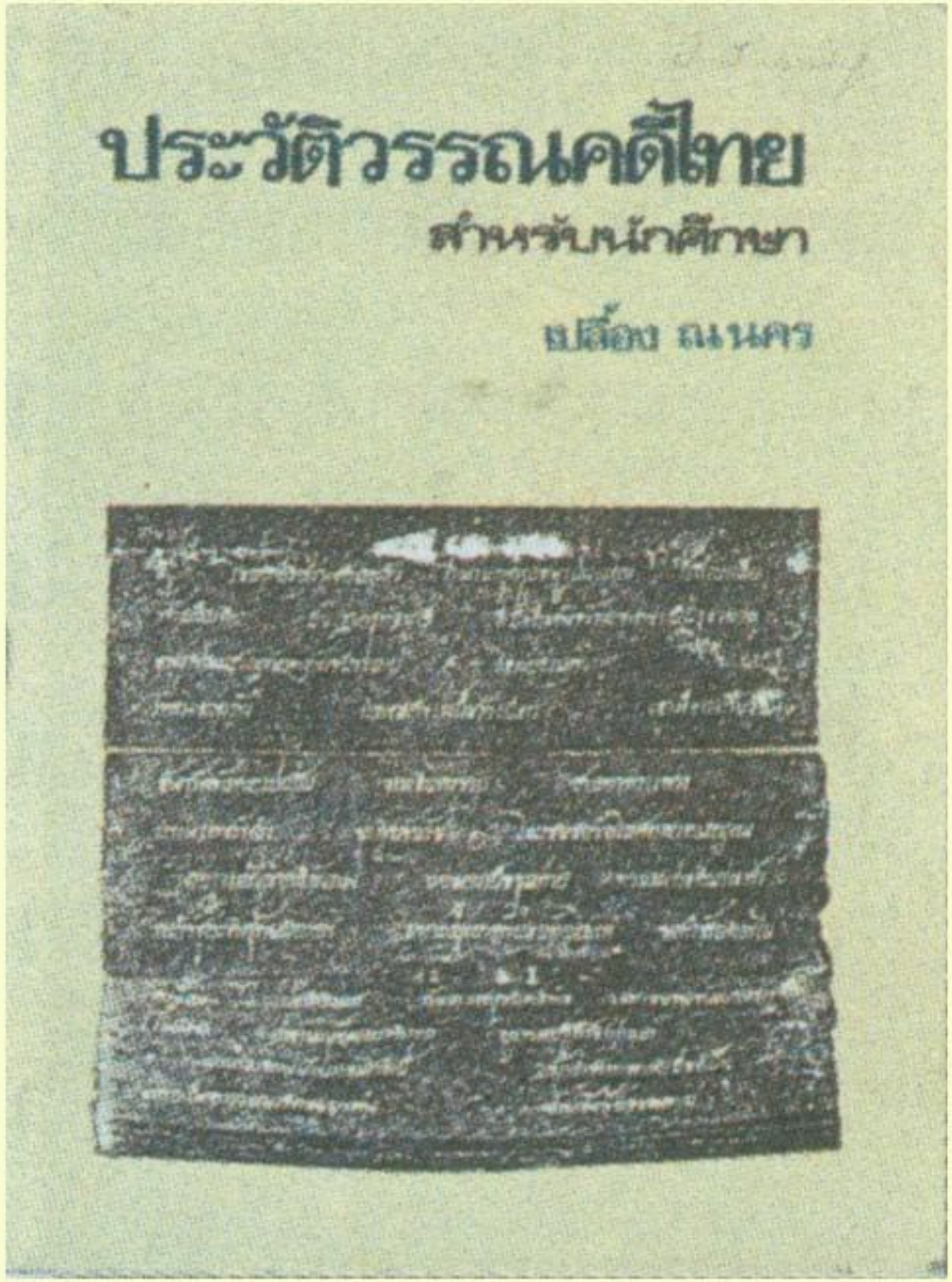

บันทึกเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์

ลำดับวงกษัตริย์

สมเด็จพระเพทราชา (พ.ศ. ๒๒๓๑ – ๒๒๔๖)

(เดิมเป็นจางวางกรมช้าง เป็นชาวบ้านพลูหลวง แขวงเมืองสุพรรณบุรี แย่งราชสะ
จากเจ้าฟ้าอภัยทศ พระอนุชาสมเด็จพระนารายณ์ เป็นองค์แรกแห่งวงศ์บ้านพลูหลวง)

|

เจ้าพระขวัญ
(ถูกหลวงสรศักดิ์ จับสำเร็จโทษ)

|

สมเด็จพระเจ้าเสือ (พ.ศ. ๒๒๔๖ – ๒๒๕๑)

(เข้าใจกันว่าเป็นโอรสลับสมเด็จพระนารายณ์ เกิดแต่ธิดาเจ้าเมืองเชียงใหม่ สมเด็จพระ
รายณ์ประทานให้เป็นบุตรบุญธรรมของสมเด็จพระเพทราชา จึงนับเนื่องว่าเป็นวงศ์บ้านพลูหล

|

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวท้ายสระ (พ.ศ. ๒๒๕๑ – ๒๒๗๕)

(โอรสองค์ใหญ่ของพระเจ้าเสือ มีพระนามอีกอย่างหนึ่งว่า สมเด็จพระสรรเพชญ์
หรือ ขุนหลวงท้ายสระ)

|

เจ้าฟ้านเรนทร์ (บวช) | เจ้าฟ้าอภัย (ถูกอา คืออนุชาขุนหลวงท้ายสระ จับสำเร็จโทษทั้งสองอ | เจ้าฟ้าปร

อ่านกระบวนการทำงานของเยรินีจาก “ทำเนียบนักเขียนไทย”

1. ประมวลข้อมูลจากแหล่งความรู้หลายแหล่ง ได้แก่ จากตัวเรื่องที่ยังไม่ได้ตีพิมพ์ และพิมพ์แล้ว จากหนังสือและวารสาร และจากบุคคล แล้วเรียบเรียงข้อมูลขึ้นใหม่ (ดูตารางที่ 1 และ 2 ในหน้าที่ 7 – 8)

1825 พัด – di เจ้าโพ – (per forse il figlio maggiore di Phya Sri Suntharon (สวัย) defunto)

– นิราศเจ้าฟ้า (กลอน) – 1 vol. stampa
a N.O. d'Ayuthia 1834.

สาย ปี – circa (1820-1870), o 1825-1875

– นิราศสุพรรณ กลอน – 1 vol. stampa
– " พลาย circa 1850 – 1 " 1890-92 "

พระยาทิพยสมบัติ

– นิราศโคราช – 1 vol. stampa (1825-1870)

figlio di Cinese Hieng, si Heng – n. 1817 – [illegible] 1870
Nai Thim – นายทิม, poi ขุนพิศิษฐ์ จบ, poi พลรักษ์ (1817-19) หลวงพิชิตปรปักษ์ พระ กาลที่ 1896,
Ho la sua autobiografia
– กระบี่ศรี
– ภาษาไทย – บทลครี (1878) – stampa
– นิราศนครสวรรค์ – coppiere, 1878, autore incarcerato in carcere.
– [illegible] – " – "
libretti ขุนช้างขุนแผน – พระอภัยมณี – พระพิมพ์ [illegible] – เสือป่าไตรภพ – [illegible] – Maria e Para inventione
– สุริโยทัย พรหมเสน – (ไทย) "
libretti – [illegible] – opera morale – 1 " "
– ลักษณวงศ์, ทิพวงศ์, พระจันทโครพ, [illegible], จักรแก้ว, [illegible]

หลวง จักรปรีชา (ฤกษ์), o ขนมฤกษ์ (circa 1860 – 1

– นิราศทวารวดี (กลอน) – 1 vol. stampa adv. 1874

– " พระประดิษฐอักษร (ขนมฤกษ์) – stampato 1886 – adv. 1874 "

– เสด็จอานุภาพ ปลัดใหญ่ – ชาวอินเดีย – กลอน – 1 vol. MS.

– compose [illegible] eccellenti in occasione delle sere dipinte a Wat Phra Kèu, 1881 – 2 (allora era ancora [illegible])

– นิราศลาวเงินล้าน – กลอน – 1 vol. MS.
stata in Cina nel 1851.

พระยาสยามวิชาชาญ (หรวง) – circa 1870-1903.
– เสด็จอานุภาพ ปลัดใหญ่ – ชาวอินเดีย – กลอน – 1 vol. MS.

st. 1882 – นิราศเกาะลังกา – กลอน – 1 vol. stampa
– พงศาวดารยวนพ่าย – stampata in vale (Vedi Biogr.) 1853 o 1854.

หลวงบุรพาอภิบาล

– นิราศจีนทบุรี – กลอน – 1 vol. stampa

อนุวรรตการโกศล (ศิล)

– นิราศกาญจนบุรี – (กลอน) – 1 vol. stampa

ราย ร.ศ.5 กลอน – 1834 –

– นิราศปีกลาง – 1 vol. stampa
– Isàn (วิไสร) canal opened Jan. 17th, 1869, to complete inland water communication from Bangkok to Phibulsanti

ปีกพระพิทักษ์สาลี (เอี่ยม) del 4° regno morì età 62 Wedn. 18 Nov. 1874 – era figlio del พระยาสีหราชเดโช (สิง o สิง)

{ Nelle anche อิเหนา, กำศรวล
{ พระพิทักษ์สาลี
Mr. in cellab. contr. [illegible] 1874, regno Thai: [illegible]
st. in Taj. – N. 90-91 – [illegible] – 1 vol. MS.
Sgnitasal
← พระสุธรรม stampato in Taj. N° 74-75. (อ V " "
morto 3° regno? –

2. ระบุแหล่งที่มาของข้อมูลอย่างชัดเจน ด้วยการกำกับท้ายข้อมูลว่ามาจาก สยามประเภท ฉบับ... หน้า... (Siam Prabh.IV, 273 หรือ S.Prabh. III, 781) หรือระบุว่าหนังสือนั้นๆ ตีพิมพ์แล้วใน วชิรญาณ ฉบับที่... หน้า... (stampato in Vaj. No. 71 – p.737-817) หรือระบุว่ามาจากอัตชีวประวัติ (Ho la sua autobiographia แปลว่า ข้าพเจ้ามีอัตชีวประวัติของเขา) เป็นต้น

— Phra Horāthibodī (กล่อม) che scrisse la Cindāmaṇī, è il capo stipite della famiglia del พระยาโกษี (จัน) del presente regno — Siam Prabhu, III, 295.

— บุรโณวาท — คำฉันท์ — di พระมหานาก di วัดท่าทราย (Ayuthia) che presentò il lavoro a re Phethiarājā — In fine al libro è detto: "อาตมาราม พระมหานาก วัดท่าทราย เป็นผู้แต่งถวาย" — (ib.) stampato in Vaj. — N.° 72

fine 17° secolo

— พระลอ, scritto in principio dal พระครูพิราม di Bisṇulôk che però lo lasciò incompleto — lo finisse poi ignorasi. — vedi sopra

✓ ลูก — เสือโค — มหามี, เปรียญตี เอกสประโยค di วัดศาลาปูน d'Ayuthia ne fu l'autore originale — essendo la forma antiquata e il verso poco melodico, il re (quale non si sa) lo fece ricomporre — chi sia l'autore del rifacimento non si sa. — เสือโค citato 1805 da Leyden — ขุนเสือโค, คำฉันท์ — stampato in Vaj. — N.° 71 — pp. 737-817 — forse è dono

Figlio di Cinese Hieng, sè Heng — n. 1817 — ขุนพิพิธภักดี, 1870

Nai Thim — นายทิม, poi ขุนจบ*, poi 847-19 หลวงพัฒนพงษ ภักดี 1876, *พลรักษ์, 1879

Ho la sua autobiografia

— กายนคร

— ราชธิราช — บทลคร (vol. stampa

— นิราศ หนองคาย — R. decreto 16 Aug. 1878 soppresso, 1878, autore incarcerato un anno.

ขุนวรการโกศล (ทิม)

— นิราศ กาญจนบุรี — (กลอน), — vol. stampa

นาย ก.ศ.ร. กุหลาบ — 1834 —

3. กำหนดรูปแบบเพื่อนำเสนอข้อมูลในลักษณะของ “ทำเนียบ”

การนำเสนอที่เห็นจากเอกสารมี 2 แบบ คือ

- ***แบบขึ้นต้นด้วยศักราช*** ระบุศักราช แยกไว้เป็น 1 แถวอย่างเด่นชัด เป็นอันดับแรก แล้วจึงให้ชื่อนักเขียน รัชกาลที่นักเขียนสร้างผลงาน เล่าประวัตินักเขียน แล้วจึงกล่าวถึงผลงาน รูปแบบนี้พบในตอนกโบราณของสยาม

(Narāi

1630-50/80 } พระโหราธิบดี (กล่อม) dimorante a บางลี่ช, provincia di Sukhōthai, regno di Prāsād ศรีสุดีกรมท่า nel
ma forse 1640-1710? 1630-1705? } Thōng — scrisse regole ed esempi di ฉันท์, โคลง, กาพย์, กลอน, etc. più perfezionati, che presentò al principe Narāi quand'era ancora giovinetto, per di lui istruzione — come vedesi scritto nella pagina di fronte del suo libro in foglia di palma, il cui frontispizio dice: « จินดามณีนี้ พระโหราธิบดี อยู่เมืองศุโขทัย แต่งถวาย พระนารายณ์เป็นเจ้า กรุงลพบุรี » — Ciò significherebbe che P. Narāi non era più giovinetto ma re, poichè già dimorava a Lop'hburī. Nella sua grammatica è detto กรุงลพบุรี ... ciò fu dopo il 1660 [illegible]

1700-1710 — พระเจ้าเลียงฉันท์ — วางแบบคณะฉันท์ ลงหลายบท — regno di P.P.C. Süa — scrisse คณะโคลง, ฉันท์, etc.

1700-1710 — ศรีปราชญ์ — regno di P.P.C. Süa — 1678 — scrisse คณะโคลง, ฉันท์, etc.
ma 1670-1705 o 1660-1705 } Un poema di Śrī Prājñ in 26 stanze dicesi sia inciso su una delle lastre di pietra a Wat Phō — vedi Siam Prabh. — IV, 273.
— ท่านผู้นี้ ... ได้แต่ง ... "กลบทศรีปราชญ์" —
Compose อนิรุทธ์ คำฉันท์ che presentò a re P.P.C. Süa —
" กำสรวล — dopo che fu bandito a Ligor da re P.P. Süa; è un nirāt (นิราศ) in cui descrive la sua tristezza e dolore nell'esser bandito. Fu da lui composto a Ligor poco prima della sua morte. Pare però si sia ... Kamsuan è nome ... presto colla figlia del gov. di Ligor. In fine al Kamsuan è nominato Śrī Prājñ quale suo autore. — Siam. Prabh. III, 296.
= Un เพลงยาว inciso su una lastra di pietra a Wat Phō contiene il passo seguente: ศรีปราชญ์ครวญ ถึงนิราศ ศรีปราชญ์ครวญ, che è un'allusione al กำสรวล da lui composto.
= Nel Nirās Narindr, strofa 123, è detto: ฉกำสรวล ศรีปราชญ์พร้อง เพรงกาล
Dunque era la dama Śrī Culālaks del palazzo d'Ayuthia di cui egli era divenuto innamorato. Vedi Aggiunte, pag. 2 — } จากจุฬาลักษณ์ ลาญ สวาดิ [illegible]
... สาร สายเยาวน์ ... ก็ร้อน ทรวงเรียม

- ***แบบขึ้นต้นด้วยชื่อนักเขียน*** ระบุชื่อนักเขียน กำกับด้วยปี ตามด้วยข้อมูลส่วนอื่นๆ เป็นรูปแบบที่พบในตอนวรรณคดียุคอยุธยา ตอนนักเขียนสมัยอยุธยาและสมัยหลังจากนั้น กับตอนสมัยกรุงเทพฯ

nutre — กุมารสุวรรณ ปี —

— กุมารรุทธาลา — 1 vol. MS.

antenato di เจ้าพระยาภูธราภัย (เดช), 5° regno

พระเทพอรชุน (ทรัพย์) — 3° regno

Astronomicon mecklaroiwplyi, apparently a parody of the astrology

— จักรวาฬ ลิขิตจิต — บทลคร — 1 vol. stampa

Un Raden atato da Ley ban, 1805.

— เพลงยาว ว่าพระเทพอรชุน (ปาน) — กลอน — 1871 — 1 vol. MS.

questo è una parodia di Raden Landai in Inau.

พระยาเสนาภูเบศร์ (ใล) — figlio di พระยาเสนาบดีศรีธรรมาธิราช (ขัว) † circa 1880.

— พระเทพย์วิไลย — บทลคร — 3 vol. MS.

— วิเชียร กุรีย์วงศ — กลอน — 1 " stampa

พระอมราภิรักขิต (เกิด) — อัตบรมนิวาส — famous Pali scholar of 4th reign.

— ประถมจรรม — กลอนสวด — 1 vol. stampa

— อักษรนิติ — prosa — 1 vol., stampa

— ระตะนิตตะยะนะ — prosa, [illegible] 1886

เรือง พัฒ — ลิขิตโทน — (fu forse il figlio maggiore di Phya Sri Sunthorn (ขัว) defunto)

— นิราศวัดเสาธงทิพ (กลอน) — 1 vol. stampa 1884.

a N.O. d'Ayuthia

Phya ศรีสุนทรโวหาร (ขัว) — 1822-1871.

— สิทธาพิธาน — กลอนสวด — 1 vol. stampa

— นิติสารสาธก — 2 vol. stampa (joint authorship with Phra Phadung, q.v.)

— อุณรัยพจน์ — กลอน — 1 vol. stampa

— คำพิสิทธิการกุมารกุมาร — นิทาน — 1 vol. st.

1871 — สุลบท บรรพกิจ — จนถึงปีศาลทรัพย์ V5 teli di grammatica — 1 vol. st.

— นิทาน วิภาค — 1 vol. MS.

— อนิทาน ตาวิภาค — 1 vol. MS.

— มหาสุขัลสี่ ตาบล (เทศนา) — prosa — 1 vol. st.

1882 — ไวพจน์ประพันธ์ (โคลงสี่สุภาพ) — 1 vol. stampa

1873-1879 — ไวพจน์พิจารณ

— อนิทานตะวิภาค (supra)

— เขมรภาษา ตาลา — interpret. alla etiopica dei caratteri [illegible]

— นิติสารสาธก (vide supra)

1879 — ปริระณีย์ พจน์ วาทุดี (คำกลอน)

— โคลงโลกนิติ — in [illegible] II, N° 8, 1247 (18[illegible]) pp. 60-86

หลวงสงครามรณ

— นิราศ ราชวัติ ตา — กลอน — 1 vol. stampa

adv. 1874

พระยาพิชาญรณรงค์ (จู) — หลวงจู, capitano della nave [illegible] che portò l'ambasciata in Cina nel 1851. MS.

— นิราศ เวียงจัน — กลอน — 1 vol. MS.

พระยาพิชัยดาบหัก (หรุ่น) — circa 1800-1903.

— [illegible] อายุ [illegible] ตั้งจนสิ้นชีพ — กลอน — [illegible]

เปรียบเทียบข้อมูลที่เยรินีจดบันทึก กับข้อมูลจากแหล่งที่มา

สยามประเภท	เยรินี
พระราชประวัติสมเด็จพระจ้าวเสือ (คัดมาจากจดหมายโบราณ) ...สมเด็จพระจ้าวเสือเสด็จพระราชสมภพ ประสูติ์ปีขาลจัตวาศกจุฬศักราช ๑๐๒๔ ปี แรกเสด็จขึ้นดำรงราชสมบัตินั้น ในปีฉลูนพศกจุฬศักราช ๑๐๕๙ ปี ขะณะนั้นพระชนมายุศม์ได้ ๓๖ พรรษา เสด็จดำรงอยู่ในศิริราชสมบัติได้ ๙ ปีเศษ จึ่งเสด็จสวรรค์คตณะพระที่นั่งสุริยาศน์อมรินทรมหาปราสาท ในเดือน ๖ ปีจอ อัฐศกจุฬศักราช ๑๐๖๘ ปี... (เล่ม 2 หน้า 671–675)	พระเจ้าสุริเยนทราธิบดี (พระพุทธเจ้าเสือ) ทรงพระราชนิพนธ์งานในปี 1703 – 1707 (ดู คำให้การขุนหลวงหาวัด หน้า 100-104) ประสูติ 1663 สวรรคต 1707 (ดู พระราชประวัติใน S.Prabh.,II, 671) กล่าวกันว่าเป็นคนเริ่มแต่งเสภาขุนช้างขุนแผน (S.Prabh.,II, ...) (ต้นฉบับเลือน - ผู้ศึกษา) หมายเหตุผู้ศึกษา - พระนามสุริเยนทราธิบดีปรากฏอยู่ใน **คำให้การขุนหลวงหาวัด**

สยามประเภท	เยรินี
แต่เรื่องเสภาขุนช้างขุนแผนนั้น จะจริงเท็จฉันใดไม่แจ้ง เปนแต่ได้ค้นพบตำราทางราชการโบราณกล่าวไว้ว่าเรื่องเสภานั้นสมเด็จพระจ้าวเสือกรุงเก่า ทรงแต่งไว้ได้ ๙ เล่มสมุดไทย์ ยังไม่จบก็เสด็จสวรรคตเสียก่อน ภายหลังจ้าวฟ้าจีดกับเจ้าพระยายมราช (กุน) และพระศรีภูริปรีชาสาลักษณ (ทองด้วง) ท่านทั้งสามนี้เปนผู้แต่งเรื่องเสภาต่อไปจนจบครบริบูรณ... (เล่ม 2 หน้า 1029)	พระศรีภูริปรีชาลักษณ์ (ทองด้วง) ในรัชกาลพระเจ้าท้ายสระ ร่วมกับเจ้าฟ้าจีดและเจ้าพระยายมราช (กุน) แต่งต่อเสภาขุนช้างขุนแผนให้สมบูรณ์ (S.Prabh.,II, 1029)

อัตชีวประวัติ	เยรินี
ข้าพเจ้าหลวงพัฒพงษภักดี เปนบุตรจีนเฮียงแซ่เหง, [...] ข้าพเจ้าเกิดเมื่อจุลศักราช ๑๒๐๙ [...] เข้ารับราชการอยู่กับท่านเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงแต่ยังเปนพระยาราชสุภาวดี ตั้งให้ข้าพเจ้าเปนที่ขุนพิพิทธภักดีเสมียนเอก [...] ท่านเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงมีบัญชาให้ข้าพเจ้าแต่งนิราศหนองคายกล่าวเจือในราชการ [...] เสจราชการแล้วท่านเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงตั้งให้ข้าพเจ้าเปนขุนจบพลรักษ [...]	Nai Thim นายทิม บุตรชายจีนเฮียงแซ่เหง เกิด 1847 ต่อมาได้เป็นขุนพิพิธภักดี, 1870 ขุนจบพลรักษ์, 1879 หลวงพัฒนพงษภักดี, 1896 (ข้าพเจ้ามีอัตชีวประวัติของเขา) - กายนคร - ราชาธิราช - บทลคร - นิราศหนองคาย (ตีพิมพ์แล้ว, 1878) - วงศเทวราช - ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี พระมณีสุรียวง สิงหไตรภพ

อัตชีวประวัติ	เยรินี
ท่านเจ้าพระยามหินทรศักดิธำรงให้ข้าพเจ้าแต่งหนังสือบทเล่นลครหลายเรื่อง ที่แต่งโดยความคิดไม่มีสำเนาเรื่องเดิมคือเรื่องพระสุริยวงษ พรหมเมศ ๑ เรื่อง ที่แต่งตามสำเนาเรื่องเดิมคือเรื่องราชาธิราช เรื่องขุนช้างขุนแผนตลอดเรื่อง [...]เรื่องพระอภัยมณีตลอดเรื่อง เรื่องพระ มณิสุริยงตลอดเรื่อง แล้วแต่งต่อเติมอีก ๒๕ เล่มสมุดไทย [...]	- สุริวงศพรหมเมศ (กลอน) - ฉัตรสามชั้น - คำสุภาษิต - ลักษณวงษ์ ทินวงษ พระจันทโครพ สามฤดู จักรแก้ว ฯลฯ

เล่ม ๒ ตอนที่ ๑๖ วันอาทิตย์ที่ ๑๖ กรกฎาคม ร,ศ, ๑๑๘

THE SIAM PRABHETH

BI MONTHLY MAGAZINE SUBSCRIPTION; 10 TICALS PER ANNUM
EDITED BY K.S.R.KULARB BANGKOK 1898.
เปนสรรพคำราคความรู้ฉลากทางคติธรรมแลคติโลกย์
สำหรับนายช่างกุศลย์สัตรีสัยกุลบุตรไปภายภาคน่า
หนังสือพิมพ์ฉบับนี้เปนจดหมายเหตุออกเดือนละสองครั้ง
นาย ก,ศ,ร, กุหลาบเอดิเตอร์อายุ ๖๖ ปีเปนผู้เรียบเรียงลงพิมพ์
ที่โรงพิมพ์สยามกิจพาณิชเรวิญบริษัทออฟฟิศสยามประเภท
ตั้งอยู่น่าพระธุโยสถวัดราชบพิธถนนเฟื่องนครกรุงเทพ ฯ

ประวัติหลวงทัศนัยนิยมกวี

ตัวท่านหลวงทัศนัยนิยมกวี เปนบุตรหลานเชื้อเมืองแขก, เดิมจอดแพขายน้ำมันอยู่ที่ใต้ป้อมหลวงตลาดกรุงเทพ ฯ ท่านเจ้าเกิดเมื่อจุลศักราช ๑๒๐๗ ปีมะแมนพศก ตรงปีรัตนโกสินทรศก ๑๒ 1847 เดิมทีเดียวบิดาท่านเจ้าได้นำตัวเปนข้าหลวงอยู่กับท่านเจ้าพระยาพิพัฒนโกษาศักดิ์ดำรง แต่เมื่อยังเปนที่ท่านเจ้าคุณพิพัฒนโกษาศักดิ์ แต่ตัวหลวงทัศนัยนิยมกวีไม่มีใจรักษ์เพลงดีนี้ เปนที่ในการเล่าเรียนเขียนอ่านหนังสือไทย บิดาจึงนำไปฝากไว้กับท่านเจ้าคุณศักดิ์ยศบุตรเจ้าฟ้า วัดอารูณราชวราราม ซึ่งเปนญาติ. ครั้นอายุท่านเจ้าได้ ๑๓ ปี โกนจุกแล้วไปบวชเปนสามเณรอยู่วัดศรีบุรพา ในสำนักพระอาจารย์เณร ๆ ให้ท่านเจ้าเล่าสูตรเปนสนิดเปนหนา กับพระอาจารย์มา เปนสนิดเปนหนาจบแล้ว ในเวลาเปนพระอรรถบทอีกครั้งกับพระอาจารย์มา เพราะแล้วเปนพระอรรถบทปลายกับพระมหาเปี่ย ครั้นอายุได้ ๑๖ ปี ด้วยมีเหตุอันเปนพลกรรมของท่านเจ้า จะต้องที่ไปอยู่กรุงเก่า ท่านเจ้าจะต้องไปด้วย จึงได้ละลาพสมณเพศไปกับท่านเจ้าด้วย

“ทำเนียบนักเขียนไทย”
กระบวนทัศน์สมัยใหม่
Siamese Mind in Italian Body

1. การรวบรวมข้อมูล
2. การค้นคว้าหาหลักฐานเพื่อให้ข้อมูลที่รอบด้าน
3. การให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคล
4. การจัดระเบียบข้อมูล เพื่อให้เข้าใจง่าย

ปรากฏการณ์จากกระบวนทัศน์สมัยใหม่

1. มีการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้านวรรณคดีไทย ซึ่งหากได้รับการเผยแพร่ในสมัยนั้นก็จะเป็นจุดเริ่มต้นของวรรณคดีศึกษาในความหมายปัจจุบัน
2. มีการจัดลำดับข้อมูลวรรณคดีโดยใช้กรอบเวลาทางประวัติศาสตร์เป็นครั้งแรก
3. มีการให้ความสำคัญแก่ปัจเจกบุคคลโดยเฉพาะศิลปิน ซึ่งตามขนบไทยแล้วเป็นผู้มีหน้าที่สร้างงานโดยไม่แสดงตน
4. มีการอ้างอิงข้อมูลจากอัตชีวประวัติ อันเป็นการแสดงว่า ได้เกิดรูปแบบวรรณกรรมใหม่ คือการที่นักเขียนได้บันทึกชีวประวัติของตนไว้เอง
5. มีการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเขียนทั้งในราชการและนักเขียนเชลยศักดิ์ รวมทั้งวรรณคดีราชสำนักและวรรณคดีพื้นบ้าน ซึ่งถือได้ว่าเป็นความพยายามประมวลข้อมูลให้สมบูรณ์ที่สุด

คุณค่า

1. พบข้อมูลที่ไม่ปรากฏในประวัติวรรณคดีไทยฉบับอื่น เช่น

ชื่อนักเขียน

ขุนจันทราทิตย์ บ้านสวนหมาก, พระเปี้ยว

ออกญามหาสงคราม, ท้าววรจันทร์, มหามี

เปรียญเอก 8 วัดศาลาปูน ฯลฯ

ชื่อวรรณคดี

คำกลอนสรเสริญยอพระเกียรติพระเจ้าเสือ (มะเดื่อหรือสังข์)

มเหศวรสร้างพระพุทธรูป ฯลฯ

2. พบข้อมูลที่แตกต่างกับประวัติวรรณคดีฉบับอื่น เช่น

ชื่อวรรณคดี

"โคลงชักพระบรมศพ" (ต้นฉบับตัวเขียนในหอสมุดแห่งชาติ เรียกว่า "โคลงเรื่องถวายพระเพลิงพระบรมอัฐิพระเจ้าหลวงและเฉลิมพระเกียรติ")

ประวัติการแต่ง

พระมหาราชครูพิรามแห่งพิษณุโลกแต่งเรื่องพระลอ

ท้าววรจันทร์แต่งเรื่องรามเกียรติ์คำพากย์

พระศรีภูริปรีชาลักษณ์ (ทองด้วง)แต่งขุนช้างขุนแผนร่วมกับเจ้าฟ้าจีดและเจ้าพระยายมราช (กุน)

3. พบข้อมูลที่บอกรายละเอียดเพิ่มเติมจากประวัติวรรณคดีฉบับอื่น เช่น เจ้าพระยาพระคลัง (หน) เป็นหลานปู่ของศรีปราชญ์?

ตัวอย่างที่เห็นว่าคลาดเคลื่อนและยังไม่ได้แก้ไข เช่น

พระนามเดิมของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย เยรินีบันทึกไว้ว่า “จุ้ย” (“จุ้ย” เป็นพระนามของพระอนุชา)

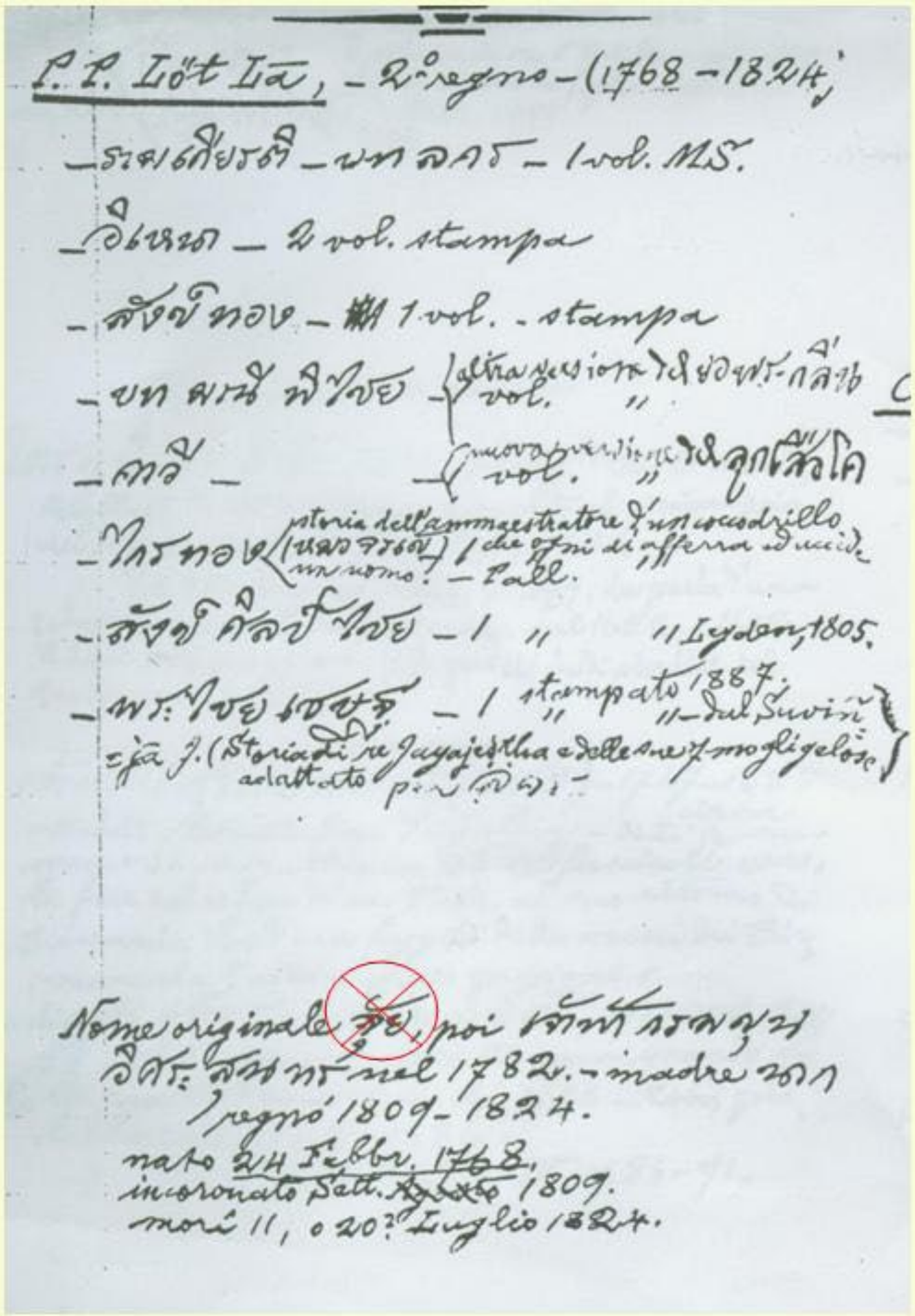

"[...] ที่พระสารศาสตร์พลขันธ์นำมาพิจารณาวิเคราะห์ชื่อเมืองต่างๆ ซึ่งมีปรากฏอยู่ในนั้น ว่าปัจจุบันเป็นเมืองอะไร ผู้ที่ใช้สันนิษฐานเรื่องอย่างนี้ตามหลักวิชา จะต้องเป็นคนคงแก่เรียน เป็นผู้มีความรู้เรื่องตะวันออก ที่เรียกว่า Orientalist แตกฉาน จึงจะสามารถสันนิษฐานได้ดี มีถูกมากกว่าผิด และต้องใช้ความอุสาหะพยายามแก่กล้าเป็นเวลานานหลายปีทีเดียว จึงจะทำให้ลุล่วงไปได้ [...] บรรดาหลักฐานข้อเท็จจริงซึ่งเรียกว่าเป็นคำในวิชาว่า "ข้อมูล" มีอยู่เพียงสมัยนั้นเท่านั้น หรือมีข้อมูลพอแต่ก็อาจลงข้อสันนิษฐานผิดพลาดไปมากก็ได้ เพราะคิดไปไม่ถึงก็ได้ อีกอย่างหนึ่งพระสารศาสตร์พลขันธ์แต่งหนังสือไว้มากเรื่อง แต่งมากก็มีผิดมาก เป็นธรรมดาไม่ว่าใคร ความสำคัญจึงอยู่กับผู้อ่านว่าอ่านเป็นหรือไม่เป็น เพราะเป็นเรื่องความรู้ ไม่ใช่เรื่องอ่านเล่นหรือแต่งแสดงคารมโวหาร เหตุนี้ผู้แต่งเรื่องความรู้ถ้าเป็นทางวิชาการระวังมากเกินไปเพื่อไม่ให้ผิดพลาดทีเดียวจึงมีไม่ได้เพราะเป็นเรื่องของปุถุชน ถ้าจะให้มีผิดน้อยก็ต้องแต่งให้น้อย เพราะโอกาสผิดพลาดย่อมมีน้อยเป็นเงาตามตัว ยิ่งไม่แต่งอะไรเลยก็ไม่มีผิดทีเดียว ความจริงผู้มีความรู้ไม่ใช่ว่าจะรู้มาจากที่ตนคิดได้เองทั้งหมด ต้องอาศัยความรู้เหล่านั้น นำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นกว่าเก่า ที่ไหนเห็นว่าผิดหรือพ้นสมัยแล้วก็ไม่ถือเอามาเป็นอารมณ์ เมื่อเรายังเป็นเด็กเล็กอยู่มีโอกาสดูละครซึ่งมีคนยืนมุงดูกันแน่น โดยได้อาศัยผู้ใหญ่ให้ขึ้นขี่คอดู เราจึงสามารถดูละครเห็นได้ นี้มีอุปมาเป็นฉันใด ก็มีอุปมัยเป็นฉันนั้น ข้าพเจ้าได้ความรู้เป็นที่มาของคำว่าโจรสลัดและคำว่าเมืองถลาง และเรื่องประวัติของเสมียนมี ซึ่งแต่งนิราศพระแท่นดงรัง ก็จากบทความบางเรื่องที่พระสารศาสตร์พลขันธ์แต่งไว้ จะมีอยู่ในหนังสือวารสารสยามสมาคมหรืออย่างไร นึกเท่าไร นึกไม่ออก..." (เสฐียรโกเศศ, **ฟื้นความหลัง)**